

Anlatılamayanı anlatmak

Murat Yalçın'ın az anlatılan, olaylar çevresinde gelişmeyen, kurguda belirsiz boşluklar barındıran öyküleri yazarın kendine has metaforik diliyle birleşince edebiyat dünyamızda kendine ait bir alan açmış oluyor. Yazarın öykü dünyasında öykünün birincil amacının hikâye anlatma ve takip etme olmadığını açıkça görüyoruz.

SEDA BÜTÜN
butunseda@gmail.com

Murat Yalçın'ın üçüncü öykü kitabı "Sen Saat" birbirinden bağımsız öykülerden oluşuyor. Her ne kadar diğer öyküleri çevre için aleme "Canlı Doğa Albümü: Mağara, Ova, Bahçe, Dağ, Kıyı, Tarla, Dere ve Yol" bölümleri tematik bir bütünlük beklenmesine neden olsa da kitapta bu bölümler ve diğer öyküler arasında bir tema-konu birliğinden söz edilemez. Ancak yoğun betimlemelerle bezi metaforik anlatım kitabın genelinde hakim bir unsur olarak göze çarpıyor.

Murat Yalçın'ın öykülerinde öne çıkan özellik yazarın metaforlarla örülü dilidir. Hiç kuşku yok ki, yazar düz bir anlatımdan ziyade benzetmelerle, mecazlarla dilini zenginleştirip yeni ve kendine has bir anlatım geliştirmeyi arzular. Bu nitelik en çok Canlı Doğa Albümü başlığında toplanan mağara, ova, bahçe, dağ, kıyı, tarla, dere, yol metinlerinde görülmüştür. Yazar yoğun betimlemelerle yazdığı bu bölümlerde metaforik anlatımı da artırarak kendine has lirik bir dil oluşturmuştur. Bu bol mecazlı anlatımda mağaraya sığınan insanın halletti ruhiyesi-ni "Ederimiz kemiklerimizden sıyrıp yedirirdik köpeklerimizde. Sözcüklerimize şüre batırır, öyle sunardık dudaklarımızın ucuyla," sözleriyle anlatırken, "suyun inihtarı" olan selâle göllerde uyumak isteyip "dünyanın sonu"nu düşünerek, sessiz karanlıklara gömüldü" tamamlıyor seyrini. (s.11-83)

"Tarla" metninde yeni günü karşılayan sabah "menekşe rengi dağların ardından ilk ışıklarını gönderen güneş, o gece kim bilir hangi kuytuca yediği davaktan halkası şiş mor bir tek göz bitkinliğinde açılmaya" başlıyor. (s.110) Görüldüğü gibi kendine has bu anlatım peş peşe sıralan mecazlar sayesinde kurulabilir.

Yazarın diline has özelliklerden biri de kelime ve cümle tekrarları. Bazı cümle tekrarları bir motif işlevi üstleniyor öykülerde. Mesela "Canlı Doğa Albümü: Mağara" adlı bölümde dokuz kere tekrarlanan "Kırmızı vıcıkta oğlunu söyledim ona," cümlesi iki çocuğun ormanda buldukları kapumbağayla ilgili öykünün tansiyonunu yükseltmek anlatımın dramatik etkisini artırdığı gibi bir çevre de sağlıyor bu kısa bölümde. Tekrarları yanı sıra öykülerde kelime benzerlikleri üzerinden kurulan dil oyunlarına da rastlıyoruz. "Kum Saati Olmak İsteyen Kadın" adlı öykünün giriş paragrafında Kalıca'da gün batımı "Guruba karşı grup grup masalara" (s.25) yerleşen insanlarla birlikte tasvir edilir ya da "Hüzünü sendirici bir klanet taksimi perdedi havalandırma" ile "Sırık" da genç kız peşinden gerisinde bakınca. (s.78)

Peki neden yazıyordu?
Yazarın öykü dünyasında öykünün birincil amacının hikâye anlatma ve takip etme olmadığını açıkça görüyoruz. "Canlı Doğa Albümü" bölümlerinde ya da aradaki öykülerin hiçbirinin tansiyonun adım adım yükselip oluştuğuna değinmiş noktadan sonra çözüme ulaşan klasik olay örgüsünden

bahsetmek mümkün değil. Öykülerde birbirine bağlı olaylar ele alınsa da güçlü bir kurguyla birbirine zincirlenmiş karakterlerin adlandırılmaması diyalogun sınırlı olması ve karakter yaratımından çok ortamın ya da durumların betimlemesine olayların birbirine bağlı ilerlemeye arada belirsiz boşlukların kalmasına neden oluyor. Bunu kurgunun başarısızlığı olarak algılamak yerine yazarın birinci bir cabası olarak görmek çok daha doğru olacaktır. Nedeni de öykülerin tamamına baktığımızda yazarın anlatılan bir sonuca varmadan gibi bir niyetinin olmadığını net bir şekilde görmemizdir. "Hayali Hakikiye Sahneleri"nde not defterine kendi yazdıklarını okuyan karakter bunlara sıtırır ve kafa karışıklığı şöyle aktarır: "Nasıl uc vermiş tu yazı Yazmayı sürdürmüş olsa yazdıkları bir anlam kazanır mıydı? Sayfayı koparıp bir süre durdu. Bir işe yarar mıydı? Sacmalayıp çöpe atar mıydı? Peki neden yazmıştı? Buna atarsa, yarı yazdıklarını da atımayla kalmaz mıydı? Neden yapıp atmış istemiydi? Neden duyuyorduk? Özgümsüzdü." (s.45) Burada yazdığını sürdürürlerse bir anlam kazanıp kazanmayacağı sorusu, kanımca, Şen Saat'teki öykülerin klasik anlamda tamamlanmışlığına da işaret tutuyor. Buna benzer bir nokta "Korkma Şeyi"nde de öyküyü karşımıza. Öyküdeki çok karakterli ama bahsettilerini anlatmadığı bir korkusu vardır ve çocuk

bunu "Korkma Şeyi" olarak adlandırır. Çocuğun dilinden öykünün sonunda şu sözler dökülür: "Bu kuş yuvaları göz göz Korkma Şeyi oluyor işte. Hepsi bu! Anlatırsam gültüp geçerler mi?" (s.117)

Burada yine anlatımın boşluğu dillendirilmektedir. Yazarın da aynı bu çocuk gibi uzun uzun anlatma casasına girmeye istekli olduğunu düşünceleri/endişesi yavlaştığı sonucuna varabiliriz. "Köpekli Tagore" en bütünlüklü öykü-

lerden biri. Yaşadığı mekân betimlendikten sonra anlatıcı Köpekli Adam'ı tanıtır bize. Gerçi bu kadınlardan ona verdiği addır ama anlatıcı öyküsünün adı "Köpekli Tagore" olsun der. Sonra şöyle devam eder: "Köpekli Toktoy" da denilebilir ama saçaklı kaşlarının altında, yularından özenle gözlerine bakıldıkça düpedüz Tac Mahal dillerini andırır. Yüzünden, geçimsine, "hayat'ı uzmamak istedim. Çocuk yüzünü bulma, sessizlikten kurtarmalı. Ama nasıf!" (s.71) Yazar burada kendi yazma sürecini de belli eden bir tavırla Köpekli Tagore'nin öyküsünü ele almanın kolay olmadığını ve bunu yeni bir yolla nasıl anlatacağını sorgular. Sonrasında berber koltağında buluruz Köpekli Tagore'yi ve öyküsü bize sunulu. Ancak öykünün sonunda Köpekli Tagore'ye ona laf atan adamı izleyecek ben anlatıya yine anlatılmayan ve de laıyısıyla anlatılmayanla ya da daha doğru bir ifadeyle anlatılmaması mümkün olmayan bas başa kalır. "Yaşlı adama baktım, kendimi alamayıp bir daha, bir daha baktım: Köpekli Tagore'nin izi miydi? Anlamadan minibis kalktı." (s.76) Belki de yazarın bize sezdimiz istediği budur: Biz anlamaya zaman bulmadık bir şeyler oluverir ya da belki zaman olsa da anlamamız mümkün değildir. Öyleyse bunlara ödediği gibi anlatmaya çalışmak boşunadır. Murat Yalçın'ın az anlatılan, olaylar çevresinde gelişmeyen, kurguda belirsiz boşluklar barındıran öyküleri yazarın kendine has metaforik diliyle birleşince edebiyat dünyamızda kendine ait bir alan açmış oluyor.

Kalabalık Bir Anlatı: Karga Zarif

Öykü severlerin deneyimlemesi gereken bir yazar Murat Yalçın. Öykü yazmanın zorluğunun üstesinden, kendine has dilliyi gelebilmiş. Sıradanlığa rastlamak güç, belki de bu yüzden ilk bakışta huzursuz daha hissedirebilirken, daha sonra insanın aklına takılan öyküler ortaya çıkmış...

MERVE ÖZTÜRK
mrvorturk@gmail.com

"Karga Zarif" Hüzün yazmak istemeyen Doğan'ın Hüzün yazmak istemeyen Doğan'ın yazdığı roman mı benzi? "Kitabın üstüne" yazarın kitap altı kalır, demez mi? Murat Yalçın'ın "Karga Zarif" çok kalabalık. Neredeyse kimi ararsanız orada: Borges'ten Ömer Uluc'a, Pessoa'dan Edip Cansever'e kadar herkes Murat Yalçın'ın zihnindedir bize oluyor. Kimi zaman derin bir solbetin içinde kimi zaman da odanın içinde gezinirken buluyoruz onları.

Sıradanlıktan oldukça uzak on öyküden oluşan "Karga Zarif", duygularla ilerliyor. Bazen gülümsetirken bazen hüznü doğuruyor. Dil çok yalın olmasına da tamamen kendine özgü ve zengin. Tekrar tekrar okunacak cümleler kuruyor. Kaygısız bir rahatlıkla derin etkiler birbirine karıştırıyor, duygularını çıkıyor, insanın kendi içindeki dengeleri değiştiriyor. Asına oldugumuz sözcükleri kullanırken, bazen de elimizde soluk aldırıyor Murat Yalçın. Alışıldık bir dili var demek zoru. Dile ve kelimelere hakimiyeti oldukça etkileyici. Her ne kadar klişe bir tabir olsa da gerçekten

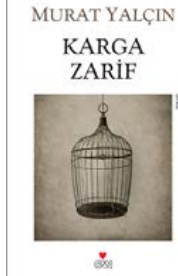
düşünmeye zorlayıcı okuru. Ne anlatmak istediğini tepside sunuyor, biraz çaba sarf etmek gerekiyor, okuyucu için geniş bir alan bırakıyor. Bu aynı zamanda bir kere okuyucu kenara koyması için geniş bir alan bırakıyor. Bu aynı zamanda bir kere okuyucu kenara koyması için geniş bir alan bırakıyor. Bu aynı zamanda bir kere okuyucu kenara koyması için geniş bir alan bırakıyor.

zamanında bir kere okuyucu kenara koyması için geniş bir alan bırakıyor. Bu aynı zamanda bir kere okuyucu kenara koyması için geniş bir alan bırakıyor. Bu aynı zamanda bir kere okuyucu kenara koyması için geniş bir alan bırakıyor. Bu aynı zamanda bir kere okuyucu kenara koyması için geniş bir alan bırakıyor.

Acılış öyküsü olan "Kannun Solist Olduğu Gece"de, yatalık dolmuş soğurken, kapsunun önünde gün geçtikçe çürüyen, hayatın kopan, çocukların engellenmesi haline gelen minibusü kendi hayatından kopuşunun hüznünlü bir simgesidir, yürek burkar. "Dünya dediğim, artık düşün-

si durmuş bir oyuncak. Geçmişim hatırla duruyor, düşünse de..." öylece durup bir hayattan özeği gibi. "Mea Culpa" isimli öyküde karşın-

murat yalçın KARGA ZARIF

"Bana Hikâye Anlatma ya da Çıkarmaş Cana Son El Ates" öfke ve aydolu bir mektup. Mektubun mutabunun ne kusun ilediğini ya da ne yapıldığını

bulmayı bize bırakıyor yazar. Öfkenin getirdiği patlamaya bir güzel alay ediyor. Aynı zamanda "gerçek sanatçı"dan bahsediyor, dilini önemine vurgu yapıyor, kimi bilir belki de Murat Yalçın'ın baskıyı yasattırıyor. Genel olarak Murat Yalçın'ın öykülerinde hayatın anlamını aramak belki de beyhude bir çaba; onun yerine anlamsızlığı üzerine kafa yormaya çağırıyor bizi. Sadece bu öyküde değil, kitabın genelinde de hayatın anlamsızlığı üzerine epey söz söylüyor yazar; doğrudan ya da dolaylı. "Anlaşılmaz kalmaya kalkışmak, boşuna bir çaba..."

"Anne ile Öteki" de geçmiş dönüyor. Çocukluğa, doğulan eve, sokaklardaki anılara, tanıdık binalara bir geri dönüş... Anılar, duygularla harmanlanıp zihni ısgal ederken, bir yandan da merak doğuruyor. Eski eve ne olduğu sorusu, eski bir dostun iki dudaklarının arasından bir türlü çıkmazken, geçmiş mi kahramanın peşini bırakıyor yoksa o inadına onun peşinden mi sürükleniyor ikleminde bırakıyor bizi yazar.

Ölüm korkusuyla yazmanın, kendi etinden et kopara kopara yazmanın; aslında gerçekten yazmanın, yazabil-

menin ve yazma tutkusunun nasil bir şey olduğunu anlatıyor yazar "Uygurların Geçtiği Nehir" de. Onat Kutlar'a açtığı öykünün her satırında yazmanın alın teri hissettiriyor, yazmanın cefasını, yazarken çekilen acıyı Murat Yalçın'ın öykülerinde hayatın anlamını aramak belki de beyhude bir çaba; onun yerine anlamsızlığı üzerine kafa yormaya çağırıyor bizi. Sadece bu öyküde değil, kitabın genelinde de hayatın anlamsızlığı üzerine epey söz söylüyor yazar; doğrudan ya da dolaylı. "Anlaşılmaz kalmaya kalkışmak, boşuna bir çaba..."

"Anne ile Öteki" de geçmiş dönüyor. Çocukluğa, doğulan eve, sokaklardaki anılara, tanıdık binalara bir geri dönüş... Anılar, duygularla harmanlanıp zihni ısgal ederken, bir yandan da merak doğuruyor. Eski eve ne olduğu sorusu, eski bir dostun iki dudaklarının arasından bir türlü çıkmazken, geçmiş mi kahramanın peşini bırakıyor yoksa o inadına onun peşinden mi sürükleniyor ikleminde bırakıyor bizi yazar.

Ölüm korkusuyla yazmanın, kendi etinden et kopara kopara yazmanın; aslında gerçekten yazmanın, yazabil-

IstanbulArtNews

Aylık Sanat Gazetesi
Haziran, 2015 Sayı: 10

İmtiyaz Sahibi: Pilevneli Proje ve Danışmanlık Ltd. Şti. adına Murat Pilevneli

Genel Yayınlar Direktörü: Yasinin Bay yasinin@istanbulartnews.com

Edebiyat Yayın Yönetmeni: Çağlayan Çevik çağlayan@istanbulartnews.com

Yazı İşleri Müdürü: Sibel Orsal sibel@istanbulartnews.com

Tasarım Uygulama: Hüseyin Aktürk huseyin@istanbulartnews.com

Reklam Direktörü: Serkan Erdoğan serkan@istanbulartnews.com reklam@istanbulartnews.com

Misyoneri ilişkileri ve Abonelik: kaan@istanbulartnews.com

İdari Koordinatör: Kaan Congarali kaan@istanbulartnews.com

Yönetim Yeri: Kültürlü Paşa Mah. Altınbilezik Sk. No:9 D:7 Çiğangir - Beyoğlu / İstanbul

Biletleri: T: +90 (212) 259 03 94 F: +90 (212) 259 03 93 info@istanbulartnews.com

Baskı ve Yayıncılık: Dünaya Süper Veb Offset A.Ş. "Globus" Dünya Basınevi 100. Yıl Mah. Bağlar - İST. Tel: 0212 440 24 24

Yayın türü: Aylık süreli ISSN: 2148-1105

İAN Edebiyat ve ekleri İstanbulArtNews ile birlikte ücretsiz olarak verilmektedir.

İstanbul Art News ve buna bağlı ekleri Pilevneli Proje ve Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından yayımlanmıştır. Bu yayında yer alan yazı ve fotoğrafları tüm hakları kredi sahiplerine veya İstanbul Art News'e aittir. İzinsiz alınıp yayılmaz. Tüm yazı ve fotoğrafların izni sahibi sorumludur. Harlanın sorumluluğu izni sahiplerine aittir.

Sadece başlangıç...

Murat Yalçın, günümüz edebiyatının en üretken yazarlarından biri. Çok sayıda yazdığı hikâye ve bunlarla ortaya koyduğu kurgu ve dil ile Türkçede kendine çoktan haklı bir yer edinmiş durumda...

SEVAL ŞAHİN
sevals@gmail.com

"Hafif Metro Günleri", Murat Yalçın edebiyatından pek çok iz taşımakla birlikte kendine has bir yol da edindiği durumda. Uç bölümleri oluşan romanda, her bölüm farklı yazarlardan yapılan epigraflarla başlıyor. Bir kahramanın metrodaki gördükleri, bu gördüklerinin izlenimleriyle zaman zaman geri gidip ilerleye ama en çok biten bir evliliğe dair göndermelerle ilerleyen bir anlatı "Hafif Metro Günleri". Romanda, kahramanın metrodaki süresiz karşılaştığı başka kahramanlar var. Bunlar gerçek bası mensajcı kadın ve piyangocu Derman Kurtuluş. Bir de bunlarla birlikte roman boyunca kahramana eşlik eden Ana Usta ve yalnızlığı var. Romanın sonunda ise kahramanın yalnızlığı ve bizim elimizde tuttuğumuz alıptap (ki bu kelime kitap kelimesini çağrıştırır) adlı anlatı/mesne ile karşılaşyoruz.

Roman parçaları bir yapı olarak ilerliyor. Her parçanın başında (...) var. Böylece aslında her bir parça, kendi başına bir parça değil de daha doğrusu bir başlangıç değil de halihazırda başlama ve devam edecek bir anlatının parçası şeklinde bir görünüm sergiliyor. Bu şekilde bütünsel bir anlatı tasarımı olduğu edimsiz oluyor. Yeni bildiğimiz anlamda klasik, tanrı-yazar-bakış-acıy-la yazılmış, bütünlük bir roman okuyamayaçığımızza özellikle vurgu yapıyor. Nitekim romandaki bu parantez işaretleri bizi romanda, bütünsel anlatıya alaşığı etmenini başka başka yollarla tanıştırıyor. ("Her hata ((ve (((

şeklinde ilerleyen parantezlerin yanı sıra "işaretleli yaratılan oyunlarla hem anlamın genişlemesi dair bir sorgulama yaratılıyor hem de açığlanmasa, (Anlat lan!) bun'a örnekleme olduğu gibi anlamın çoğulluğu ve imkânları göz önüne seriliyor. Aynı şekilde büyük ve küçük harf kullanılması yaratılan oyunlarda da anlamın kendisi sorgulamaya açılmaya devam ediyor: "UYSES ve ÖFKE".

Diğer taraftan anlatıcı kahramanın Vartan Paşa'nın Akabi Hikâyesi'ne sızıp oradaki berberin koltuğuna kuruluhermes de anlatın aç/maz/ları üzerinde oldukça hoş bir deneme... Öncesinde ise berber dükkânı Akabi Hikâyesi'nin kendisinin anlatılıyor. Romanda Murat Yalçın edebiyatının özelliklerinden olan birçok yerli ve yabancı yazardan alıntılara rastlamamız da bununla paralel. Bu sebeple olsa gerek romanda pek çok kez Galvino'nun "kendini bir avize gibi hissetmesi"nden bahsedilerken bizi dair göndermeler yapıyor.

Romanda yazarlardan yapılan alıntılar, dil oyunları ile birlikte bizzat yazma'nın kendisi de mesele olarak alınıyor. Hatta romanın parçalılığı ve anlatı tekniğine gönderme yaparçasına kahraman kendi kendine "İnsanlara bir bütün olarak bakamayız", "Anlatıyı getire" gibi sözler kullanıyor. Bu şekilde il birikte anlatımın oradan orada ziplenmesinden, ayrıntı bulduğundan da bahsedilir. "Yokmuşsunuz ya olmak."

Metinde açıklanabilecek bu durum metrodaki diğer ayrıntılara takılan, oradan kendine geçimsine, sonrasında yaşadığı şimdiki ziplayan bir kahra-

man için, anlatıyı düz bir çizgi haline getirmekten kurtarıyor. Bu da beraberinde anlatıyı bir olukları ilişkilisellikten koparmaya ve anlam dizilerini bozmaya sebep olur. "Hiçbir dağ'a güvenmiyorum."

Kahramanın bütünsellik ve anlam dizilerini bozması, kendi yaşamına odaklanmasına eğerdir. Anlatıda kahramanın yaşama, evliliği, yaşama dair düşünceleri ve en çok da yalnızlığı gözümlüğünü önüne seriyor. Kahramanın içindeki buzdığıyla mutadeceli, yazar olarak masasının da bir tuzluk olarak yer alan ironi, yaşamında kendisine rağmen bir başka kahraman gibi yanbanışında olan yalnızlığı, Ana Usta ile birlikte "fil" vardır. Her biri birer metafor olarak anlatıya sızan bu unsurlar anlatımın çağrışımlarla ilerleyen yapısında dağılmayı engelleyen dayanaklar gibi işlevler görür. Sanki bu dayanaklar olmasa anlam tamamen yok olacak bu da anlatıyı ağır aksak bir anlatıya çevirecektir. Daha doğrusu bu şekilde sadece sakil bir anlatı olarak kalacakken dayanaklar sayesinde tüm parçalarına rağmen bir "roman" haline almayı başaracaktır. Dayanak görevi gören bu dayanakların bir başka işlevi de anlatıdaki alıntılar ve dil oyunlarıyla ilişkiliselliği sağlaması. "Her okur kendini okumaz mı?" cümlesiyile bu durum gündeme de getiriliyor. Başka yazarlardan okuduklarımızın bizim

metinlerimize açık bir şekilde sızması, kahramanın birçok defa sözümlü ettiği eski bir resimle "Şişhane" de Dört Altı Tramvay" da kendini göstersin. Tarihin bir kesitinin şimdiki içinde bulunduğumuz bir zamanda elimizde olması ne demekti? Resmin içindeki zaman elden ele, kahramanın bulunduğu zamana kadar gelmiş ve her devirde yenilerini anlamlandırmıştır. Üstelik bu gelecekte de devam edecektir, çünkü bu resim bundan sonra da yok olmadığı sürece baskılarının eline geçtiğince onlar tarafından da anlamlandırılmaya devam edecektir. Bu, tam da Walter Benjamin'ın sanat eserinin aurası dediği şeydir. Sanat eserinde zaman ile birlikte ilerler olacak, her iz baskı bir yorum, anlamlandırılmaya beraberinde getirecektir.

"Şişhane" de Dört Altı Tramvay" resmine bakan ve bu resimle birlikte Şişhane'ye çıkan, bu resmin, metinlerin içinde sızan kahraman, parçaları halindeki anlatının her bir parçasına dalarak oraya okuyarak/okur olarak da ilerler baktır. Benjamin'ın sadece anlatıların alması bir kitap fikri ile Flaubert'in tüm hayatı içeren bir anlatı kurgularına da bununla paralel. Belki de bu sebeple kahramanımız "Ben yazmaya başlayabiliyorum ancak." diyor. "Hafif Metro Günleri" anlatım/anlatmaya ve yazmaya dair ufuk açıcı bir roman.

